

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

* تاریخ زبان فارسی

- نام درس: تاریخ زبان فارسی
- تعداد واحد : ۲ واحد درسی
- نام منبع: تاریخ زبان فارسی
- مولف: دکتر مہری باقری
- رشته : زبان و ادبیات فارسی
- تهیه کننده اسلاید: سید جواد سمایی
- (عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور- مرکز رامسر)

* اهداف و جایگاه درس

اهداف کلی:

- بدست آوردن اطلاعات کلی در زمینه تاریخ زبان فارسی

* اهداف آموزشی

- بررسی مقاطع و دوره های تحولی زبان فارسی از زمان قدیمیترین متون موجود تا زمان حاضر
- بررسی تحولات صوتی، ساختاری زبان فارسی در دوره های تاریخی

* جایگاه دروس تاریخی زبان فارسی

- کمک کردن به دانشجویان رشته زبان و ادبیات فارسی در درک و فهم دروس دیگر این رشته چون سبک شناسی، زبانشناسی و تاریخ ادبیات و غیره می باشد.

* مقدمه

- تعریف زبان
- زبان به عنوان یک نهاد اجتماعی
- تغییر و تحول مداوم جوامع بشری

- زبان به عنوان مهمترین وسیله پیام رسانی
- تغییر مداوم زبان
- تاریخ زبان و تغییرات دگرگونیهای آن زبان در گذار زمان

- ادوار تاریخی زبان
- بررسی اسناد مدارک موجود در باره زبان
- تحولات و تغییرات آثار مکتوب زبان در طول تاریخ

- اصول و قواعد حاکم بر تغییرات زبان
- قرن هیجدهم و پی آمد تحولات
- رواج فقه اللّغه و دستور

- دستور تطبیقی زبانها
- شناخت مهمترین خانواده زبانی دنیا « هند و اروپایی »
- زبانهای ایرانی
- بررسی ادوار تاریخی زبانهای ایرانی از قرن ششم میلادی تا زمان حاضر

* بخش اول شامل

الف - انواع زبانها و خانواده های زبانی
ب - ادوار تاریخی تحول زبانهای ایرانی

■ دوره باستان

■ دوره میانه

■ دوره جدید

انواع زبانها و خانواده های زبانی

- هدف کلی:
- آشنایی با انواع زبانها و خانواده های زبانی

* اهداف آموزشی

- کثرت زبانهای موجود و رابطه بین آنها
- چگونگی پی بردن به رابطه میان زبانها
- دسته بندی زبانها و قواعد حاکم بر آنها

- طبقه بندی «نوعی» یا «ساختمانی» زبان
- زبانهای هم خانواده و چگونگی شناخت آنها
- مهمترین خانواده های زبانی
- زبانهای ایرانی

- زبانهای هندی و اروپایی
- زبانهای متعلق به خانواده هندی و اروپایی در جهان
- ارتباط بین زبان های هندی و اروپایی

- منظور از زبان مادر
- علت اختلاف زبانهای هم‌ریشه و پیدایش زبانهای گوناگون
- چگونگی شناخت زبان هند و اروپایی

- اسناد و مدارک موجود در خصوص زبان هند و اروپایی
- چگونگی بازسازی صورتهای زبانی هند و اروپایی
- زبانهای منشعب از زبان مادر «هند و اروپایی»

- شاخه های آسیایی منشعب از « هند و اروپایی »
- رابطه و نزدیکی زبانهای ایرانی با دیگر زبانهای خانواده هند و اروپایی

- نامهای دیگر خانواده زبانی « هند و اروپایی »
- در خانواده زبانی هند و اروپایی به چه زبانهایی « آریایی » می گویند

انواع زبانها

- بررسی رده بندی زبانها
- طبقه بندی زبانها – از دیدگاه زبان شناسان
- طبقه بندی زبانها از روی ساختمان صرفی و نحوی

- اصطلاح «طبقه بندی نوعی یا ساختمانی»
- دسته بندی زبانهای دنیا به :
- زبانهای تک هجایی
- زبانهای پیوندی
- زبانهای تصریفی

زبانهای تک هجایی: (monosyllabic languages)

- تعریف زبانهای تک هجایی
- چگونگی پی بردن به نوع صرفی آن
- مثالهایی از زبانهای تک هجایی دنیا

زبانهای پیوندی: (agglutinating languages)

- زبانهای پیوندی یعنی چه؟
- چگونگی تغییرات زبانی در این زبانها
- زبانهای پیوندی موجود کدامند؟

زبانهای تصریفی : (Flexional Languages)

- تعریف زبانهای تصریفی
- چگونگی تغییر شکل این زبانها
- حرف و نقش آنها در زبانهای تصریفی

- ارزش مطالعات زبانی از دیدگاه زبان‌شناسان
- عدم تشخیص ممیزات زبانها بر اساس رده بندی نوعی یا ساختمانی

رده بندی زبانها از حیث خویشاوندی

- قرن شانزدهم و توجه به علم لغت و اشتقاق
- تألیف و تنظیم فرهنگ های ریشه شناسی
- تدوین دستور های تطبیقی

- مطالعات و بررسی های تاریخی زبانها
- دست یافتن به موارد مشابه و اختلاف زبانها
- قرن هیجدهم و توجه زبانشناسان به تشابهات دستوری و همگونیهای ساختمانی زبانها

- اصطلاح «رده بندی از حیث خویشاوندی»
- شناخت مهمترین خانواده های زبانی:
- هند و اروپایی، سامی، حامی، اورالی یا فینو-اویغوری ، آلتایی

زبانهای منفرد

- ساختمان زبانهای منفرد
- وجه اشتراک زبانها منفرد
- گویش های موجود در دنیا بعنوان زبانهای منفرد

- زبانهای ایرانی و ارتباط آن با زبانهای هندی و اروپایی
- پراکندگی جغرافیایی زبانهای هند و اروپایی
- مهمترین زبانها هند و اروپایی موجود
- زبان اصلی هند و اروپا بعنوان «مادر» همه زبانها

- هند و ایرانی
- یونانی
- آلبانی
- ایتالی
- هندی
- تخاری
- ارمنی
- اسلاوی
- سلتی ، ژرمنی

- زبان هند و اروپایی و چگونگی شناخت آن
- قرن هیجدهم و نتیجه تحقیقات «ویلیام جونز»
- مقایسه و مقابله زبانها از دیدگاه زبانشناسان

■ چگونگی بررسی صورت واژه «هفت» در زبان هند و اروپایی

سنسکریت	Septa
یونان	Hepta
لاتینی	septem

صورت باز ساخته ما «septa» * است

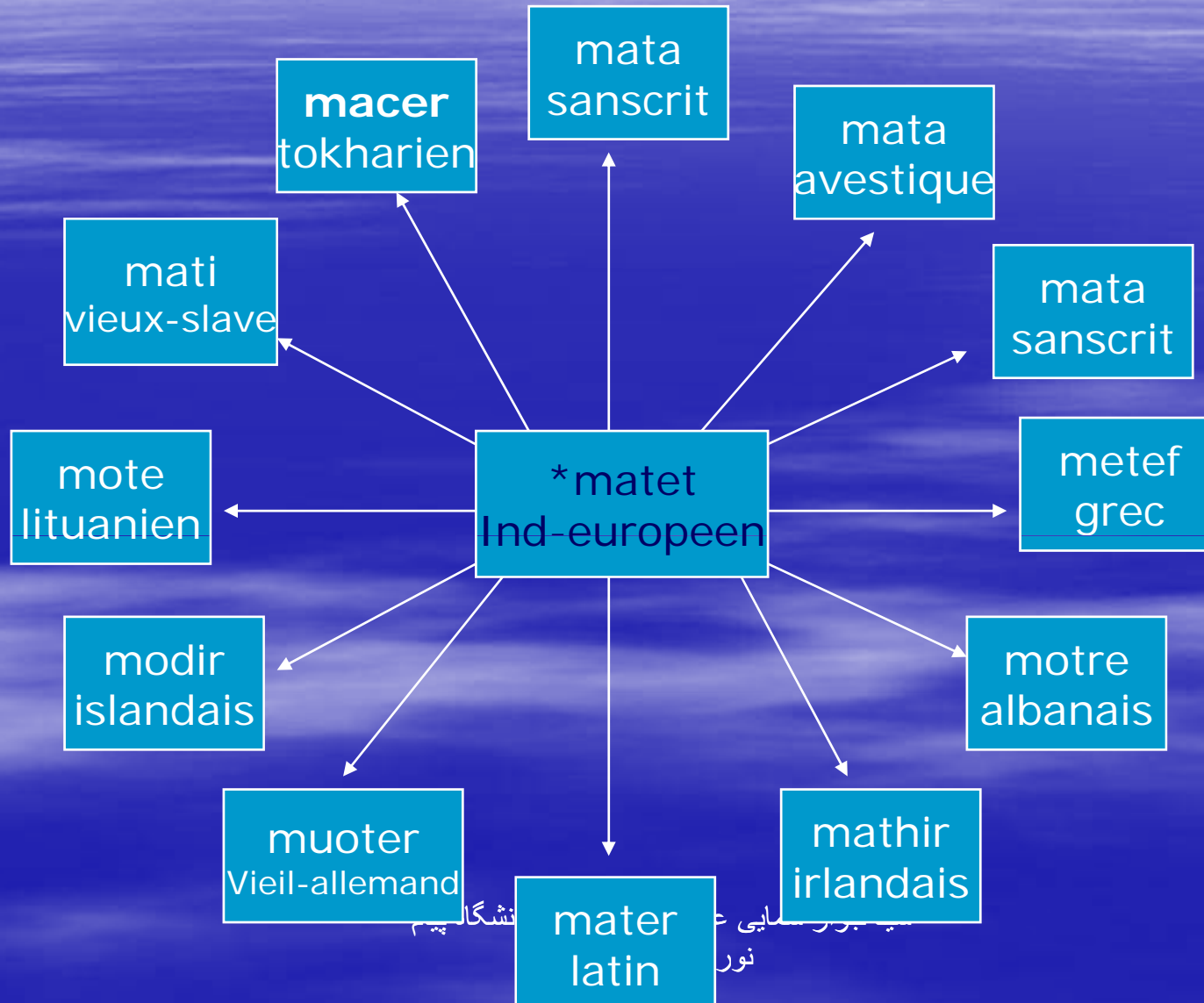
	1	2	3	4	5	6
سنسکریت	s	a	p	t	a	
یونانی	h	e	p	t	a	
لاتینی	s	e	p	t	e	m
تعداد اکثریت	s	e	p	t	a	

نمودار تلفظ واژه «مادر» در چندین زبان هند و اروپایی «نقل از

کتاب واژه گان هند و اروپایی

تالیف: x.Deparmarra

mata
↓
matar

meter	* یونانی	mata	■ سنسکریت
mayr	* ارمنی	macer	■ تخاری
mata	* اوستایی	mati	■ اسلاوی
		mote	■ لیتوانی
		modir	■ ایسلندی
		muoter	■ آلمانی
		mater	■ لاتین
		mathir	■ ایرلندی
		motre	■ آلبانیایی

ادوار تاریخی تحول زبانهای ایرانی

۱- دوره باستانی

۲- دوره میانه

۳- دوره جدید

دوره باستان

اهداف آموزشی:

- علل تغییر و تحول زبانها در طول زمان
- منظو از تاریخ زبان چیست؟
- چگونگی تشخیص دوران تحول یک زبان

- چگونگی تحول زبانهای ایرانی
- تاریخ زبان فارسی و دوران تحول آن
- زبان فارسی جدید و صورت تحول یافته آن از قدیم

- منظور از زبانهای زنده و زبانهای خاموش یا مرده چیست؟
- شواهد و اسناد موجود از زبانهای ایرانی
- زبانها «مادی و سکایی»

- کتیبه های بجای مانده
- آثار مکتوب فارسی باستان
- خط میخی

- زبان اوستایی و دوره تاریخی آن
- خط اوستایی
- وجود اشتراک و اختلاف میان زبانها «فارسی باستان» و «اوستایی»

تحول تاریخی زبان

- جهات مختلف تحولات تاریخی زبان:
- اصوات و واجهای زبان
- نظام یا دستگاه صرفی و نحوی زبان
- واژگان زبان

تحوّلات تاریخی زبانهای ایرانی

- دوره باستانی
- دوره میانه
- دوره جدید

دوران باستان

- بررسی زبانهای باستان ایران
- زبان مادی
- زبان سکایی
- زبان اوستایی
- فارسی باستان

■ نمودار زبانهای باستان ایران

زبان سکایی

- موقعیت جغرافیایی و حدود گسترش زبان سکایی
- آثار بجا مانده از زبان سکایی

زبان مادی

- گسترش جغرافیایی زبان مادی
- آثار بجا مانده از زبان مادی

فارسی باستان

- هخامنشیان و زبان فارسی باستان
- گسترده جغرافیایی آن
- آثار بجا مانده از فارسی باستان
- اهمیت کتیبه بیستون

- خط زبان فارسی باستان
- خط میخی فارسی باستان
- ویژگیهای خط میخی
- خطوط سامی
- صامت ها و مصوت ها در خط میخی

- ایدئوگرام « یا اندیشه نگار » بعنوان ویژگی مهم خط میخی
- تعداد حروف در خط میخی
- محققان خط میخی

زبان اوستایی

- زبانهای شرقی ایران
- منظور از «اوستا» چیست؟
- آثار بجا مانده از زبان اوستایی

- یسنا
- یشتها
- ویسپرد
- وندیداد
- خرده اوستا

- زمان نگارش اوستا و اهمیت آن
- خط اوستایی و تاریخچه آن
- ویژگیهای خط اوستایی
- مصوت ها و صامت ها

- وجود اشتراک و افتراق زبانهای اوستایی و فارسی باستان
- بررسی تاریخ زبان فارسی و زبان سانسکریت
- زبان فارسی جدید و صورت تحول یافته آن از قدیم

دوره میانه

- اهداف
- مقطع زمانی دوره میانه
- معیار تشخیص زبانهای دوره میانه
- تاریخ زبان فارسی و دوره حکومت سلوکیان – سالهای تاریک

- زبانهای متعدد در دوره میانه
- تقسیم بندی زبانهای شناخته شده در دوره میانه
- خط آثار بجا مانده در دوره میانه

- خط آثار بجا مانده از دوره میانه از کدامیک از خطوط گرفته شده است؟
- وجود اشتراک و افتراق زبانهای «پهلوی اشکانی» و «پهلوی ساسانی»

- تقسیم بندی زبانها دوره میانه به دو گروه «شرقی و غربی»
- متون تورفانی
- آثار و اسناد زبانهای «پارت» و «فارسی میانه»

■ منظور از «هزوارش» چیست؟

■ زنداوستا

■ پازند

■ کتیبه های شاهان ساسانی

■ خط و زبان کتیبه ها

■ محتوای متون بازمانده

زبانهای ایرانی میانه

- موقعیت زمانی و جغرافیایی زبانهای دوره میانه
- زبانشناسان و زبانهای ایرانی میانه
- آثار و اسناد مکتوب بجا مانده از دوره میانه

- تقسیم بندی زبانهای دوره میانه از لحاظ ویژگیهای ساختاری و موقعیت و محدوده جغرافیائی شان:
- زبان های گروه شرقی
- زبانهای گروه غربی

زبانها ایرانی میانه گروه شرقی

۱- زبان سغدی میانه

- حدود جغرافیایی آن
- آثار بازمانده از زبان سغدی میانه

- سغدی مائوی
- سغدی بودایی
- سغدی مسیحی
- سغدی غیر دینی
- خط متون سغدی

- گویش ناحیه یغناپ
- ۲- زبان سکایی میانه
- محدوده جغرافیایی آن
- سکایی ختنی

۳- زبان خوارزمی میانه

- گستره جغرافیایی آن
- آثار بجامانده از زبان خوارزمی میانه
- قرابت زبان خوارزمی میانه با زبانهای سغدی ، سکایی و بلخی

- ۴- زبان بلخی
- حدود جغرافیای گسترش زبان بلخی
- آثار بجا مانده از زبان بلخی
- آثار «کوشانی و هفتالی»

زبانهای ایرانی میانه گروه غربی

- تقسیم بندی آن
- زبان شمالی – پارت
- زبان جنوبی – پارس

- زبان پهلوی
- ساسانیان و زبان پهلوی
- اشکانیان و زبان پهلوی
- وجود افتراق و اشتراک «پهلوی اشکانی» و «پهلوی ساسانی»

- زبان پارسی
- زبان ایرانی میانه غربی شمالی
- حدود گسترش «رواج» زبان پارسی

- کتیبه ها
- زبان کتیبه ها
- سکه ها
- سفالینه های نسا
- قباله های اورامان

- اسناد دورا – اوروپوس
- متون پارتي مانوي
- آثار بجامانده در توفان

* زبان فارسی میانه

- - زبان ایرانی میانه غربی جنوبی
- - پهلوی ساسانی
- - فارسی میانه و دوران ساسانی
- - دوران تحول فارسی میانه

- - خط پهلوی
- - اصول خط پهلوی
- - مشکلات خط پهلوی
- - مصوت‌های کوتاه

- - هزوارشها
- - علت وجود هزوارشها
- - خط و زبان هزوارشها
- - تعداد هزوارشها
- - خط مانوی
- - خط آرامی

*آثار باز مانده از فارسی میانه

- کتیبه ها
- ویژگیهای کتیبه ها
- خط و زبان کتیبه ها
- مهمترین کتیبه بازمانده عصر ساسانی

- سکه ها
- مهرها و سنگ های قیمتی
- پاپيروس ها
- ترجمه مزامير داود

- متون مانوی
- زبان متون مانوی
- خط متون مانوی
- اهمیت متون تور فانی فارسی میانه در بررسی های تاریخی زبان فارسی

- آثار بجا مانده از متون تور فانی
- قطعات ادبی
- دعا و سرودها
- کتابهای معروف مانی : ۱- شا پورگان « و انجیل مانی »

*متون پهلوی

- کتب دینی زردشتی
- کتب غیر دینی

*کتاب دینی زردشتی

- متون مذهبی زردشتی
- اهمیت آثار درباره دستگاه زبان و ساختمان صرفی و نحوی
- کتاب مقدس زردشتیان
- زند

زند و اوستا

* زبان اوستایی

* خط و زبان ، زبان اوستایی

* زند اوستا

■ زند و اوستا

■ پازند

■ هزوارش

■ زند و پازند

■ متون مذهبی فارسی میانه

■ دینکرد

■ بندهشن

■ اردا ویر افنامه

■ روایات پهلوی

- پند نامه زردشت و غیره
- شایست و ناشایست
- گزیده های زادسپرم
- مینوی خرد
- گزارش گمان شکن
- جاماسب نامه

* کتب غیر دینی پهلوی

- تقسیم بندی متون غیر دینی پهلوی :
- اندر زهای پهلوی
- کتب و رسالاتی درباره موضوعات متعدد

- اندرزنامه ها
- اندرز بزرگمهر
- اندرز آذرباد مهراسپندان
- اندرز دانایان به مزد یسنان
- ارزش و اهمیت آثار در مطالعات و بررسی های تاریخی
زبان فارسی

* کتب و رسالات متعدد به زبان پهلوی در زمینه غیر دینی

- یادگار زریران
- کارنامه اردشیر بابکان
- درخت آسوریک
- شهرستانهای ایران

- خسرو قبادان وریدک
- اfdیهای سیستان
- مادیگان شطرنج
- مادیگان هزارستان
- اثر این کتب در بررسی های دستور زبان فارسی میانه

* دوره جدید

■ اهداف: از کدام مقطع تاریخی دوره جدید زبان ایرانی شروع می شود؟

- چرا زبان دوره جدید زبان زنده محسوب می شود؟
- «دری» چیست؟ و چرا به زبان فارسی دوره جدید «فارسی دری» می گویند؟
- از نظر تاریخی زبان «فارسی دری» دنباله تحول کدامیک از زبانهای ایرانی است؟

- علت گسترش یافتن فارسی دری از مشرق ایران چیست؟
- در دوره جدید از کدام خط برای نوشتن فارسی دری استفاده می شود؟

- زبان فارسی و رواج زبان عربی
- لغات دخیل در زبان فارسی جدید بیشتر از کدام زبانها است؟
- علت ورود واژه های قرضی در زبان فارسی چیست؟

- تفاوت فارسی دری در نواحی مختلف
- تغییرات زبان فارسی در تحوّل از دوره میانی به دوره جدید و جهات مختلف آن

زبانهای ایرانی جدید

- محدوده گسترش زبان فارسی در بررسی های تاریخی زبانهای ایران

*مهمترین زبانهای ایرانی دوره جدید

- زبان پشتو
- گستره جغرافیایی آن
- زبان تاجیکی
- محدوده جغرافیایی آن و شباهت آن با «فارسی دری»

- زبان کردی
- منطقه جغرافیایی گسترش آن
- گویشهای مختلف زبان کردی
- کُر ما نجی، زازا، مُکری، گورانی و غیره
- ادبیات زبان کردی

- زبان آسی
- محدوده جغرافیایی آن
- رابطه زبان آسی با سکایی
- زبان یغناپی

- گستره جغرافیای آن
- زبانشناسان تاریخی و زبان یغنایی
- رابطه زبان یغنایی با زبان «سغدی»

- زبان مונجانی
- محدوده جغرافیایی گسترش این زبان
- زبان ارموری
- گستردگی جغرافیایی آن

- زبان کومزاری
- گسترش جغرافیایی آن
- زبان های پامیری
- رواج آن از نظر جغرافیایی

- گویشهای زبان پامیری
- شغنانی
- سریکلی
- برتنگی
- روشنی
- یزغولی
- اشکاشمی و غیره

- زبان بلوچی
- گسترش جغرافیایی آن
- ویژه گی ساختاری زبان بلوچی
- زبان تاتی (تاتی)
- گستره جغرافیایی آن

- زبان تالشی
- گسترش جغرافیایی آن
- زبان گیلکی (گیلکی)
- گویشهای آن

- زبان طبری و گستردگی جغرافیایی آن
- ادبیات زبان طبری
- زبان لُری و بختیاری

- محدوده گسترش جغرافیایی آن
- زبانهای ایالت فارس
- گویشهای آن
- سیوندی، پاپونی، بویگونی، ماسری ولاری و غیره

- زبان های مرکزی ایران
- گستره جغرافیایی رواج این زبان ها
- گویش ها
- تفاوت ساختاری و صوتی گویش ها
- مهمترین گویش ها:

- گویش های متفاوت سمنانی
- لاسگردی، سرخه ای، سنکسری

■ گویشهای متفاوت سمنانی

-لا سگردی، سرخه ای، سنگسری، شهمیرزادی

■ گویش های نواحی بین کاشان و اصفهان:

-محلات، خوانساری، جوشقان، لیمه، زفره، کشه و نیشون

- گویش یزدی
- گویش نائینی
- گویش انارکی
- گویش نظنزی
- گویش خوری

* زبان فارسی دری

- زبان فارسی دری بعنوان زبان رسمی
- علت نامگذاری زبان فارسی با صفت دری
- خط زبان فارسی دری
- نظر زبانشناسان در خصوص مقطع تاریخی زبان دری

- زبان فارسی دری و تاثیر زبان عربی
- نهضت ترویج زبان فارسی
- سامانیان و نقش آنها در گسترش زبان فارسی

- عوامل پایدار زبان فارسی و وحدت آن
- عوامل اختلاف لهجه های زبان فارسی در نواحی مختلف

مختصات زبان فارسی دری

- تحولات عمده زبان فارسی از دوره میانه به دوره جدید
- تحولات صوتی
- حذف کامل اصوات - وَرَد
- حذف بعضی از اصوات - اَنَاب
- فارسی جدید
- گَل
- ناب

- تحول واژگان
- تغییرات سیاسی ، فرهنگی ، مذهبی و اقتصادی و اجتماعی
- و نقش آنها در تغییر و تحول واژگان
- وجود واژه های دخیل

- تحول صرفی
- تغییر «ساخت کلمات» در فارسی جدید
- تحول نحوی
- تغییر در روابط همنشینی
- تغییر مکان تکواژهای ، نفی ، نهی ، استمرار و شناسه ها
و غیره.

بخش دوم

بررسی تحولات تاریخی

- الف - بررسی اجمالی دگرگونی های آوایی زبان از دوره باستان تا دوره جدید
- ب - بررسی اجمالی دگرگونی های تاریخی دستگاه صرفی و نحوی زبان فارسی

بررسی اجمالی دگرگونی های آوایی

- تحول آوایی زبان فارسی از دوره باستان تا دوره جدید
- هدف کلی :
- آشنایی دانشجویان درباره چگونگی دگرگونیهای تاریخی اصوات و واجهای زبان فارسی است

تحول تاریخی زبان فارسی

- سیر تحول زبان
- جهات دگرگونی زبان فارسی
- دگرگونی اصوات و واجها
- تحول از نظر نظام زبان یا دستگاه صرفی و نحوی

- تحول از حیث واژگان و بار های معنایی
- بررسی تاریخ زبان فارسی در سه دوره
- باستان
- میانه
- جدید

الفبای آوا نگار

- مصوت‌های کوتاه – $A = \text{آ}$ ، $O = \text{أ}$ ، $E = \text{ا}$ ، $I = \text{ای}$ ،
 $U = \text{او}$ ،
- مصوت‌های بلند $a = \text{آ}$ ، $o = \text{ا}$ ، $i = \text{ای}$ ، $u = \text{او}$ ، $e = \text{ا}$

صامت ها

و = r	ک = k	ژ = x	ه = h	ب = b
ی = y	گ = g	س = s	خ = x	پ = p
ز = z	ل = L	ش = s	د = d	ت = t
همزه = u	م = m	غ = v	ذ = z	ج = j
	ن = n	ف = f	ر = r	چ = c

- حرف نویسی
- آوانویسی

نظر کلی به تحولات صوتی زبان فارسی

- مختصات کلی دگرگونی های صوتی فارسی از دوره باستان به دوره های میانه و جدید

- حذف مصوت‌های پایانی
- حذف هجای پایانی
- تبدیل آواها به یک مصوت کشیده
- حذف بعضی از واجهای سازنده واژه برای ساده تر شدن تلفظ آن .

- حذف یکی از دو صامت آغازی در برخی از گروه‌های صوتی
- بیرون رفتن بعضی از اصوات از زبان و جایگزین شدن اصوات دیگر
- تبدیل برخی از واجها به واج دیگر

حذف مصوت‌های پایانی

- بارز ترین ویژگی فارسی باستان این است که اغلب واژها به مصوت ختم می‌گردید
- آشکارترین تحول صوتی از دوره باستان به دوره میانی حذف همین مصوت‌های پایانی است

■ مثال :

■ فارسی باستان

■ DASTA

■ BUMI

فارسی میانه

DAST

BUM

فن (فارسی نو)

DAST (دست)

BUM (بوم)

حذف هجای پایانی

■ مثال :

فن (فارسی نو)

NAM (نام)

فارسی میانه

NAM

■ فارسی باستان

NAMAN ■

- آوا گروه چیست؟
- انواع آوا گروهها
- تحول آوا گروه « AE » و « AU »

■ یکی دیگر از دگرگونیهای مهم صوتی زبان از دوره باستان به میانه حذف یک یا چند واج است

■ مثال : فارسی باستان فارسی میانه فارسی نو

■ **AMA(E)DAN - AHAGMATAN)**
HAMATATAN (همدان فم)

■ حذف صامت نخستین

■ از بین رفتن صوت «و» و تبدیل آن به «H=ه» و یا
«T=ت»

■ فارسی باستان: PAR HAVA: فارسی میانه PAHLAV

■ فارسی نو PAHLO (پهلوی)

■ مهمترین دگرگونی آوایی که در تحول فارسی از دوره باستان به دوره بعدی در دستگاه زبان رخ داده است تبدیل واجها به یکدیگر است .

- انواع تبدیل واجها عبارتند از:
- تحول تاریخی صوت «چ» در زبان فارسی
- تحول تاریخی صوت «D=د» در زبان فارسی
- تحول تاریخی صوت «H-ه» در زبان فارسی

- تحول تاریخی «RD=رد» در زبان فارسی
- تحول تاریخی اصوات «V=و» و «Y=ی» آغازی
- تحولات صوتی دیگر در زبان فارسی از دوره میانه به دوره جدید

■ حذف = (آ) آغازی

■ نقش چهار پسوند **AK – TK – UK – AK**

■ تحول سه بستو اج **K – T – P**

- تبدیل «پ به ب»
- تبدیل «ت به د»
- تبدیل «ک به گ»
- حذف «**v**=و» از گروه صوتی «**x**=خو» است

- حذف
- حذف در آغاز واژه
- حذف در میان واژه
- حذف در پایان واژه

- روا نبودن دو صامت آغازی
- چگونه دگرگونیهای آوایی زبان فارسی باعث تغییر علامت مصدر ساز «تن» به دو صورت «تن و دن» شده است؟

■ چرا «های بیان حرکت» در خط فارسی ظاهر می شود و در چه مواردی این نویسه را نمی نویسند؟

بررسی اجمالی دگرگونی های تاریخی دستگاه صرفی و نحوی زبان فارسی

- اهداف کلی : آشنایی دانشجویان با شکل و ساختمان قدیمی زبان فارسی و آگاهی آنان از تغییرات و دگرگونیها

- آشنایی با تغییرات صرفی و نحوی زبان فارسی در دوران گذشته
- آشنایی با ارتباط اجزای زبانی در درون دستگاه
- اثر تغییر یک عنصر زبانی در کل نظام زبانی

تاریخ تحول نظام یا دستگاه صرفی و نحوی زبان فارسی

- دوران تحول زبان فارسی
- بررسی تاریخ زبان فارسی
- دگرگونیهای موجود در دستگاههای صرفی و نحوی زبان فارسی

- تحولات حاکم بر روابط عناصر زبانی
- ساختمان ترکیبی زبان فارسی باستان
- ساختمان تحلیلی زبان فارسی جدید

ساخت دستوری فارسی باستان

- ترکیبی بودن ساختمان زبان فارسی باستان
- شناخت نقش دستوری کلمات از روی شکل ظاهری

ساخت اسم

- مهمترین ویژگی ساختمان زبان فارسی باستان
- صرف اسامی
- اسم از لحاظ شمار
- اسم از نظر جنس

- نقش نحوی کلمه
- حالت‌های هشتگانه اسم در زبان باستان
- **MARTIYAH:** حالت نهادی ، مانند:
- **MARTIYAM:** حالت مفعولی مانند

- حالت وابستگی یا اضافی :مانند **MARTIYAHYA**
- حالت ندایی :مانند **MARTIYA**
- حالت متمم «ازی» :مانند **MARTIYAT**
- حالت متمم «بایی» :مانند **MARTIYA**
- حالت متمم «به ای» یا «برایی» :مانند **MARTIYA**
- حالت متمم «دری» :مانند **MARTIYAI**

- انحلال سیستم صرف اسامی در زبان فارسی
- مهمترین تحولی که در زبان فارسی از دوره باستان به دوره میانه رخ داده « از بین رفتن سیستم صرف اسامی » است

- ساده شدن ساختمان اسم در زبان فارسی
- جنس دستوری از ساختمان زبان
- ساده تر شدن دستگاه زبان به دو صورت مفرد و جمع

- تحول دیگر تبدیل زبان فارسی از صورت ترکیبی به صورت تحلیلی
- مراحل تحول زبان فارسی از صورت ترکیبی به صورت تحلیلی
- تحولات و دگر گونیهای صوتی و نقش آنها در تحول فوق

- حالت اضافی یا وابستگی اسم
- نشانه آن «E» یا کسره اضافی
- تحول تاریخی کسره اضافی **HYA > ya > e**
- کسره اضافی در فارسی جدید

- رابطه مفعولی
- رابطه مفعولی در فارسی باستان
- رابطه مفعولی در فارسی میانه
- رابطه مفعولی در فارسی جدید

■ تکواژ «رای» و تحول آن

■ تحول آوایی تکواژ «را»

■ Radiy > rad > ray > ra

- دیگر حالات اسم از دوره میانی به بعد
- حالت « متمم ازی »
- حالت « متمم بایی »
- حالت « متمم به ای »

- حالت آوایی «از» **haca – hac – az**
- حالت آوایی «با» **paka- apak – abag – aba – ba**
- حالت آوایی «به» **pati- pat- pad – pa – ba - be**

شمار در زبان فارسی

- شمار در فارسی باستان
- شمار در فارسی میانه
- شمار در فارسی جدید

علامت جمع در فارسی میانه

- علامت جمع در فارسی باستان
- علامت جمع در فارسی میانه
- علامت جمع در فارسی جدید

- جمع با «ان»
- واجهای میانجی و نقش آن در علامت جمع
- علامت جمع «ها»

- علایم جمع عربی
 - جمع مکسر
 - علامت جمع «ات»
 - علامت جمع «جات» و سابقه آن در زبان فارسی
 - علت تفوق علامت جمع «ها» بر «ان» در زبان فارسی
- جدید

ساخت دستوری جنس در زبان فارسی

- مروری بر ساختمان جنس در فارسی باستان
- زمان از بین رفتن ساخت دستوری جنس در فارسی

- با از بین رفتن ساخت دستوری جنس ، امروزه زبان فارسی چگونه مفهوم جنس را نشان می دهد؟
- استعمال اسامی دخیل عربی در فارسی

ساختمان صفت در زبان فارسی

- ساختمان صفت در زبان فارسی باستان
- ساختمان صفت در زبان فارسی میانه

درجات صفت در فارسی

- صفت مطلق
- صفت برتر یا «تفضیلی»
- صفت عالی

- شیوه ساختن صفت در دوره باستان
- شیوه اول : برای صفت تفضیلی پسوند «yah»
- صفت عالی پسوند «ista»

- شیوه دوم – برای ساخت صفت تفضیلی از پسوند «**tara**» استفاده می کردند
- برای ساخت صفت عالی از پسوند «**tama**» استفاده می کردند

- تحولات آوایی در تحول از دوره باستان به دوره جدید زبان فارسی
- از بین رفتن پسوند های صفت ساز «yah» و «ista»

ساختمان صفات سنجشی در فارسی میانه و جدید

- پسوند **tar** بعنوان تنها «تکواژ» صفت تفضیلی ساز
- پسوند **tum** بعنوان تنها «تکواژ» صفت عالی ساز
- پسوند صفت تفضیلی ساز در فارسی جدید

ساختمان صفت عالی در فارسی جدید

- افزودن پسوند «ین» به صفت تفضیلی برای ساخت صفت عالی به: به تر : به ترین

- سیر تحول پسوند «ین» در دوره فارسی جدید
- تحول آوایی پسوند «in» (ین) از دوره باستان تا جدید :
فارسی باستان: aina فارسی میانه: en فارسی جدید
: in - in -en - aina

ساختمان فعل در زبان فارسی

- دستگاه فعل در زبان ایرانی باستان
- تغییر و تحول دستگاه فعل فارسی از دوره میانه به بعد

■ مقوله های دستگاه افعال فارسی باستان

■ شخص

■ شمار

■ وجه

■ باب

■ زمان

- دستگاه های زمانی افعال در فارسی باستان
- دستگاه «حال یا مضارع»
- دستگاه «نام یا ماضی»
- دستگاه «نا معین»
- دستگاه «آینده»

- شناسه های افعال در دستگاهای زبان فارسی باستان
- ریشه
- انواع ریشه در زبان فارسی
- ریشه های ضعیف ، متوسط ، قوی

- ماده
- جزء ماده ساز
- ماده های ماضی
- ماده های مضارع
- اختلاف ماده های ماضی و مضارع

- تحول ماده های ماضی و مضارع از دوره باستان به دوره جدید
- تحولات آوایی ساختمان ماده ماضی و مضارع
- از بین رفتن تعدادی از ماده های فعل در دوران باستان

ساختمان ماده ، مضارع در فارسی

- افزودن اجزای صرفی به ریشه
- جزو ماده ساز
- روش های ساختن ماده فعل مضارع در فارسی باستان

- خود ریشه بعنوان ماده مضارع ماده $\sqrt{\text{pa}}$ ، ریشه pa
- افزودن مصوت a به ریشه ضعیف
- برای ساختن ماده مضارع isa . $\sqrt{\text{Is}}$
- افزودن مصوت به ریشه متوسط – bara و $\sqrt{\text{bar}}$

■ افزودن صامت خیشومی «n - ن» پیش از آخرین صامت

ریشه ضعیف برای ساختن ماده مضارع یافتن - . rid

rand

■ روش افزودن جز و ماده ساز nu - nau به ریشه ضعیف

■ مثال چیدن = **ci / cinu**

■ روش تکرار ریشه برای ساختن ماده مضارع آفریدن –

da / dada

■ افزودن مصوت **u** به ریشه مانند : تنیدن – **tan : tanu**

■ یکی دیگر از روشهای ساختن ماده مضارع افزودن **n** یا **na**
یا **na** به ریشه ضعیف است
آفریدن **a + fri - afrina**

- چگونگی تحول ماده سازهای مضارع از دوران باستان به جدید
- فعل ماضی در زبان فارسی
- چگونگی بکار بردن صفت مفعولی

- ساختمان صفت مفعولی در دوره باستان
- جز و صرفی صفت مفعولی ساز «ta»
- گونه پسوند صفت مفعولی ساز باستان «ita»

ساختمان ماده ماضی در فارسی میانه

- ماده های مضارع
- ماده های ماضی
- بکار بردن صفت مفعولی فارسی باستان بعنوان ماده ماضی

- اختلافات آوایی و تحولات صوتی و صفت مفعولی های دوره باستان با ماده ماضی
- جزو ماده ساز « **t=ت** » یا « **it=ایت** »
- ساختمان ماده ماضی در فارسی جدید

- ماده ماضی فارسی جدید همان ماده های ماضی دوره میانه هستند
- تبدیل واج «ت» به «د»
- تحولات واج «ت» به عنوان ماده ماضی ساز در فارسی جدید

- مقایسه ماده مضارع و ماضی
- افزودن «ید» به ماده های مضارع و سیر تحولات آن
- علل اختلاف در ماده های ماضی و مضارع در فارسی جدید

- اختلافات ریشه ها
- تحولات آوایی
- ساخت های دهگانه مضارع

- دلایل اختلافات ریشه ها
- دلایل ناهمگون واج ها در ماده ماضی و مضارع در زبان فارسی
- اختلافات موجود میان دو ماده ماضی و مضارع ناشی از شیوه های گوناگون دهگانه ساخت مضارع

- جزوماده ساز «aya» و تحولات آن
- ریشه متوسط و قوی و نقش جزو ماده ساز «aya»

ساختمان مصدر در زبان فارسی

- پسوند مصدر ساز در زبان فارسی باستان « **tanaiy** »
- تحولات آوایی پسوند مصدر ساز فارسی باستان

- پسوند مصدر ساز در فارسی میانه «tan»
- تحولات پسوند مصدر ساز در فارسی میانه
- سابقه تاریخی پسوند مصدر ساز در فارسی میانه

- نشانه مصدر در فارسی جدید
- موارد استفاده از مصدر ساز «ن» در فارسی جدید
- موارد استفاده از مصدر ساز «تن» در فارسی جدید
- دلایل وجود یک پسوند مصدر ساز در فارسی باستان و میانه و وجود دو مصدر ساز در فارسی جدید .

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com